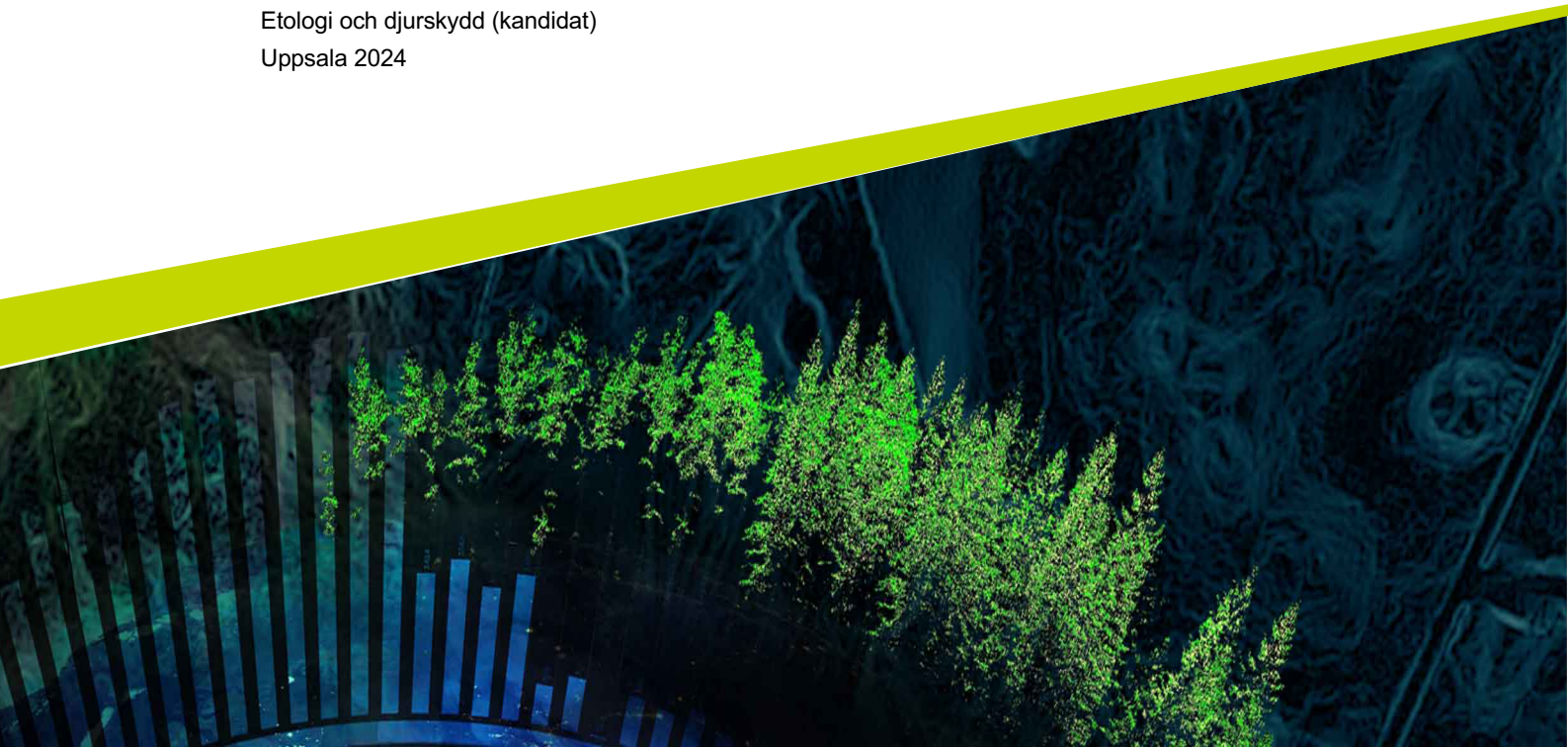

Välfärden hos assistanshundar i Sverige

Kayleigh Wennerland

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Etologi och djurskydd (kandidat)
Uppsala 2024

Välfärden hos assistanshundar i Sverige

The welfare of service dogs in Sweden

Kayleigh Wennerland

Handledare: Maria Andersson, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Examinator: Lisa Lundin, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Omfattning: 15hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i biologi

Kurskod: EX0867

Program/utbildning: Etologi och djurskydd (kandidat)

Kursansvarig inst.: Institutionen tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2024

Nyckelord: Assistanshund, djurvälfärd, antrozoologi, naturliga beteendebestånd

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakultet för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Abstract

Dogs play an important role in today's society. Not only do they serve as loyal companions, but as colleagues, engaging in work ranging from protection (e.g. police dogs) to assistance (e.g. service dogs). The use of dogs to support people with disabilities is increasing, yet we know very little about how this type of work affects the dogs' welfare and quality of life. The aim of this study was therefore to investigate the welfare of service dogs in Sweden and how the handlers experience the welfare of their dogs. An online survey was distributed amongst service dog handlers in Sweden and contained questions about the handlers, their dogs and the handlers experience regarding the welfare of their dog.

The results indicate that service dogs in Sweden maintain a good animal welfare and that the dogs' well-being is highly prioritized amongst the handlers. Most dogs receive a high amount of physical activation and mental stimulation outside of their working hours, which is important to achieve a good animal welfare. Handlers also mentioned the importance of retirement and that a dog should no longer work when exhibiting signs of pain, illness, or lack of interest. However, the results also suggest a lack of recovery time due to long working hours which was confirmed by the handlers' tendencies to feel concerned that the dogs were working too much.

Keywords: Service dog, assistance dog, animal welfare, quality of life, natural behaviour

Innehållsförteckning

1. Introduktion	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Civila och sociala tjänstehundar	8
1.2.1 Hunden som hjälpmedel – assistanshundar	8
1.3 Djurvälstånd	9
1.3.1 Definitionen av begreppet djurvälstånd.....	9
1.3.2 Djurvälståndsbedömning hund	10
2. Syfte	12
2.1 Frågeställningar.....	12
3. Material och metod	13
3.1 Enkätens utformning och distribution	13
3.2 Bearbetning av data	14
4. Resultat	15
4.1 Inkomna enkätsvar	15
4.2 Hur länge arbetar hunden per dag?	15
4.3 Aktiviteter utöver arbetet.....	16
4.4 När är det lämpligt att pensionera hunden?	16
4.5 Förarnas upplevelse kring hundarnas välfärd	17
5. Diskussion	19
5.1 Metod och interna bortfall.....	19
5.2 Välfärden hos assistanshundar i Sverige	19
5.2.1 Återhämtning	19
5.2.2 Fysisk aktivering och mental stimulans	20
5.2.3 Pensionering	21
5.3 Diskussion kring hundars välfärd, etiska aspekter och hållbarhet i samhället.	22
Slutsats	26
Referenser	27
Populärvetenskaplig sammanfattning	33

1. Introduktion

1.1 Bakgrund

Hunden (*Canis lupus familiaris*) är den äldsta domesticerade arten och härstammar från vargen (*Canis lupus*) (Galibert *et al.*, 2011). Hunden har genomgått en lång domesticeringsprocess där människor under flera generationer har selekterat fram individer med specifika, önskvärda egenskaper (Galibert *et al.*, 2011). En process som lett till den stora mångfalden av hundraser vi har idag (Udell *et al.*, 2010). Det finns arkeologiska bevis för domesticeringen av hund som daterar till omkring 13 000-17 000 år sedan (Sablin och Khlopachev, 2002), men det finns studier som antyder att den genetiska separationen mellan hund och varg är betydligt äldre (Vilà *et al.*, 1997).

Exakt hur domesticeringen av hunden gick till väga är än idag oklart. Det finns flera olika teorier som till exempel att människan fångade vargungar och bar med sig hem för att socialisera och tämja (Paxton, 2000). Andra teorier menar att vargens kontakt med människor ökade i takt med att vargen sökte mat från mänskliga aktiviteter (Udell *et al.*, 2010). Det är sannolikt att båda teorierna spelar en roll i domesticeringen av hunden (Miklósi, 2012).

Under domesticeringsprocessen lärde sig hunden att kommunicera med människan och utvecklade ett unikt socialt samspel (Miklósi *et al.*, 2003). Hundens förmåga att förstå människans signaler är ett ämne som det forskas mycket kring. I en studie av Hare *et al.* (2002) undersöktes både hundens och vargens förmåga att förstå mänskliga signaler genom ett så kallat ”pektest”. En matbit gömdes under ett lock och i försöken signalerade en människa, genom att titta, peka och röra på locket, var matbiten befann sig (Hare *et al.*, 2002). Hundarna lyckades hitta matbiten betydligt fler gånger än vargen, vilket enligt författarna antyder på att hundar är bättre på att förstå mänskliga signaler än vargar.

Miklósi *et al.* (2003) undersökte i sin studie hur handuppfödda vargar och hundar agerade vid ett olösligt problem. När hundarna inte lyckades lösa problemet sökte de ögonkontakt med människan, ett beteende som inte sågs hos vargarna trots att de hade blivit socialiserade med människor från födseln (Miklósi *et al.*, 2003). Att ta ögonkontakt är en mänsklig kommunikationsfärdighet (Carpenter och Tomasello, 1995) och författarna menar att denna motsvarande förmåga hos hundar medvetet har avlats fram under hundens domesticering (Miklósi *et al.*, 2003).

Nyare teorier menar däremot att hundens kommunikativa förmåga med människan är en indirekt effekt av domesticeringen (Gá *et al.*, 2009). Att människor noggrant selekterade fram djur med mindre rädslor och aggression mot människor och att dessa egenskaper möjliggjorde en interaktion med människan, som utvecklade deras kommunikativa förmåga (Gá *et al.*, 2009).

Det finns fortfarande delade åsikter om varför människan valde att domesticera hunden, men det är troligt att samarbetet fyllde flera funktioner som ansågs värdefulla för människan (Horard-Herbin *et al.*, 2014). Några utav de tidigaste användningsområdena för hunden tros vara att jaga tillsammans med människan och att agera vakthund (Range och Virányi, 2015).

Idag används hundar i många områden bland annat i jakt, skydd, vallning, men också som hjälpmedel för människor i olika former av assistans och terapi (Miklósi, 2012).

Utöver att hjälpa människor med diverse arbetsuppgifter, har hundar också visat sig ha en stor positiv effekt på människors psykiska och fysiska välmående (Charnetski *et al.*, 2004; Curl *et al.*, 2017; Hui Gan *et al.*, 2020; Meints *et al.*, 2022). Charnetski *et al.* (2004) fann i sin studie att en signifikant ökning av Immunoglobulin A-halter (IgA) halter inträffade efter att ha klappat en hund. Dessa resultat stödjer tidigare dokumentation gällande generella hälsoeffekter som djur har på oss människor, där bland annat en högre halt av IgA är kopplat till ett starkare immunförsvar och därmed en mindre sjukdomsbenägenhet (Yodfat & Silvan, 1977). Ytterligare hälsofördelar innefattar till exempel att hundägare rör sig mer, har färre sjukhusbesök och ett lägre blodtryck (Allen *et al.*, 2001; Curl *et al.*, 2017). Curl *et al.* (2017) menar däremot att dessa fysiska hälsoaspekter är ett resultat av aktiviteter kopplade till att äga en hund, exempelvis promenader, och inte direkt till hundägandet i sig. I en studie av Hui Gan *et al.* (2020) hittades å andra sidan flera positiva faktorer med att äga ett husdjur. Författaren skriver att husdjursägare kunde känna sig viktiga och behövda, mindre ensamma och ha ett större socialt nätverk, faktorer som anses kunna bidra till ett ökat psykiskt välmående. Flera fördelar fanns i studien av Meints *et al.* (2022) som undersökte hur barns kortisolnivåer påverkades av hundunderstödda insatser i skolan.

Resultaten visade att barnen som deltog i gruppen med hundunderstödda insatser hade signifikant lägre kortisolnivåer än barnen i kontrollgrupperna utan. Författaren anser att dessa resultat ger viktigt underlag för hur hundunderstödda insatser kan dämpa stressnivåer hos skolbarn och ha en positiv effekt på deras lärande och välmående.

1.2 Civila och sociala tjänstehundar

Civila och sociala tjänstehundar är begrepp som beskriver hundar med två olika typer av arbetsuppgifter (Lidfors *et al.*, 2021). Civila tjänstehundar arbetar för sin ägare (som ett hjälpmedel), medan sociala tjänstehundar arbetar med sin ägare (som en kollega) åt en tredje person eller grupp (Lidfors *et al.*, 2021). Hunden som hjälpmedel, även så kallad assistanshund, är tränad för att hjälpa sin ägare i olika situationer efter ägarens behov (Lidfors *et al.*, 2021). Hunden som kollega handlar om att hunden arbetar tillsammans med sin ägare, som ett så kallat "hundteam". I ett hundteam har både hund och ägare utbildats för att tillsammans arbeta inom bland annat vården, skolor och äldreboenden, i vad som kallas hundunderstödda insatser (Lidfors *et al.*, 2021).

1.2.1 Hunden som hjälpmedel – assistanshundar

Att använda hundar som hjälpmedel för personer med funktionsnedsättningar blir allt vanligare (Walther *et al.*, 2017). Syftet med assistanshundar är att öka delaktigheten i samhället för personer med funktionsnedsättningar genom att assistera och fungera som ett hjälpmedel åt sin ägare. Det finns flera olika typer av assistanshundar, med olika arbetsuppgifter beroende på ägarens funktionsnedsättning och behov (Svenska brukshundklubben, 2023).

Begreppet assistanshund innefattar:

Ledarhund: Hjälper personer som har en synnedsättning.

Signalhund: Hjälper personer som har en hörselnedsättning.

Servicehund: Hjälper personer som har ett rörelsehinder.

Alarmerande hund: Hjälper personer som bl.a. har diabetes eller epilepsi.

Psykisk hälsahund: Hjälper personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.
(Svenska brukshundklubben, 2023).

En assistanshund kan antingen utbildas av ägaren själv, i samråd med en certifierad assistanshundsinstruktör, eller köpas grund- eller färdigutbildad från ett av flera kvalificerade företag (Svenska brukshundklubben, 2023).

Oavsett vilken man väljer så behöver hunden genomgå en beteende- och personlighetsbeskrivning (BPH), få ett godkänt lämplighetstest och klara examinationen (slutprovet). Inför lämplighetstestet och examinationen behöver hunden också ha ett besiktningsintyg från en veterinär. För att kvalitetssäkra hundens färdigheter får ekipagen årligen genomföra ett årsprov och visa upp ett nytt besiktningsintyg som säkerställer att hunden är frisk och i god fysisk form att fortsätta arbeta som assistanshund (Svenska brukshundklubben, 2023).

1.3 Djurvälstånd

1.3.1 Definitionen av begreppet djurvälstånd

Djurvälstånd handlar i stora drag om hur djuren mår, både fysiologiskt och psykologiskt, och anses kunna indikera ett djurs livskvalité (Green och Mellor, 2011). Begreppet djurvälstånd innefattar vetenskapliga aspekter i form av fakta, men även etiska aspekter i form av värderingar (Keeling, 2005). Därav finns det många olika tolkningar på vad som definierar en god djurvälstånd då detta kan ha olika betydelser för olika människor. Fraser *et al.* (1997) sammanfattar tre olika synsätt på vad definitionen av en god djurvälstånd är: 1) djur ska ha en god hälsa och normalt fungerade fysiologiska och beteendemässiga system, 2) djur ska vara fria från långvarig smärta, rädsla och andra känslor av obehag och 3) djur ska kunna leva ett naturligt liv utefter deras biologiska anpassningar och beteendebestånd.

Den första definitionen fokuserar främst på de fysiologiska parametrarna och var till en början den mest accepterade (Hernández, 2020). Ett djur som inte behöver anstränga sig fysiologiskt eller beteendemässigt för att klara av sin miljö ansågs uppfylla kraven för en god djurvälstånd (Broom, 1991). Detta synsätt blev däremot kritiserat för att man inte tagit hänsyn till djurens känslor och hur de upplever situationen (Mellor, 2016).

I kontrast, fokuserar den andra definitionen endast på djurens upplevelse och vad de egentligen känner (Duncan, 1993). Författaren menar att en god djurvälstånd uppnås genom att inte utsätta djur för negativa känslor och i stället framkalla positiva emotioner och känslotillstånd. Även detta synsätt har kritiserats för att det anses vara svårt att applicera i praktiken där kritiker lyfter de begränsningar som

finns när det handlar om att veta vad djur känner (Lundmark, 2016). Däremot är det ett område där forskare ständigt gör framsteg och parametrar som hjärnaktivitet, beteenden och signalsubstanser har visat sig vara framgångsrika när det kommer till att mäta känslor hos djur (Boissy *et al*, 2007).

Den tredje definitionen menar att en god djurvälstånd uppnås genom att möjliggöra för djuren att leva ett så naturligt liv som möjligt (Rollin, 1995). Enligt detta synsätt är det viktigt att djuren får leva i en miljö som är anpassad efter deras biologiska och evolutionära anpassningar och där de har möjlighet att utföra sina naturliga beteendeböyer (Rollin, 1995). Upplevelse av negativa känslotillstånd är, i den här definitionen, inte en påverkande faktor och kritiker menar att detta synsätt inte är tillräckligt för att definiera en god djurvälstånd (Hewson, 2003).

Idag är många forskare inom djurskydd eniga om att alla tre synsätten bör ha betydelse och tillsammans utgöra definitionen av begreppet djurvälstånd (Hernández, 2020; Keeling, 2005; Fraser *et al.*, 1997).

”The five freedoms” är välkända riktlinjer som världshälsoorganisationen för djurhälsa (WOAH) använder för att definiera djurvälstånd och som omfattar alla tre ovanstående synsätt. För att uppnå en god djurvälstånd enligt ”The five freedoms” bör djur uppleva: 1) Frihet från hunger, törst och undernärdhet, 2) Frihet från rädsla och stress, 3) Frihet från värmestress eller annat fysiskt obehag, 4) Frihet från smärta, skador och sjukdomar, 5) Frihet att utföra naturliga beteenden (WOAH, 2024).

1.3.2 Djurvälståndsbedömning hund

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter, saknr L102, hädanefter förkortat L102, innefattar både allmänna och särskilda bestämmelser gällande hållning av hund. Dessa föreskrifter är till för att stärka djurskyddet och öka djurvälstånden hos hundar. De tar bland annat upp att hundar ska utfodras med näringsrikt foder, ha fri tillgång till vatten, krav på liggplats och komfort och möjlighet att upprätthålla en naturlig kroppstemperatur (2, 3 & 5 kap. L102). Föreskrifterna innehåller även krav på att ägaren ska kunna uppfylla hundens grundläggande behov (2 kap. 6§ L102). För att uppfylla dessa bör ägaren säkerställa att hunden erbjuds fysisk social kontakt med människor (och hundar om förutsättningen finns), utlopp för sitt dagliga rörelsebehov, möjlighet till mental stimulans och tillräckligt med vila (2 kap. 6§ L102).

Dessa bestämmelser är eniga med de riktlinjer som Wojciechowska och Hewson, (2005) tar upp i sin studie om att bedöma livskvalitén hos sällskapshundar. Däremot lyfter författaren fram svårigheterna med att ta fram mer konkreta riktlinjer för att bedöma hundars livskvalité, där en av aspekterna är den stora rasskillnaden. Idag finns det väldigt många raser med olika egenskaper och behov, vilket gör det svårt att utforma specifika riktlinjer som passar alla hundraser (Wojciechowska och Hewson, 2005). Författaren anger också att ålder, temperament och andra skillnader på individnivå är faktorer som försvårar detta.

Välfärden hos tjänstehundar är ett ämne som blir alltmer uppmärksammat (Cobb *et al.*, 2021). Författaren nämner hur viktigt det är att tjänstehundar, oavsett tjänsteområde, fortfarande ges möjligheten att leva ett naturligt hundliv. I ett optimalt scenario bör hundens arbetsuppgifter till och med bidra till att öka hundens livskvalité (Cobb *et al.*, 2021). Vidare diskuterar författaren olika aspekter att ta hänsyn till vid bedömning av välfärden hos tjänstehundar som är i enlighet med ovanstående bestämmelser. Författaren håller däremot också med föregående studie om att det är ett område som kräver mer forskning för att få en bättre förståelse över hur hundarnas arbete påverkar deras mående.

2. Syfte

Syftet med denna studie är att kartlägga den övergripande välfärden hos assistanshundar i Sverige utifrån ovannämnda riktlinjer för en god djurvälstånd. Detta är av intresse då det inte är något som undersökts tidigare i Sverige och det är viktigt att uppmärksamma huruvida hundarnas arbete påverkar deras välfärd. Detta arbete kommer även att fokusera närmare på förarnas upplevelse av välfärden hos deras hundar och vilka indikatorer de använder för att bedöma denna.

2.1 Frågeställningar

Arbetets frågeställningar är:

- Hur ser den generella välfärden ut hos assistanshundar i Sverige?
- Hur upplever förarna välfärden hos sina hundar?
- Vilka indikatorer använder förarna för att bedöma välfärden hos sina hundar?

3. Material och metod

Detta arbete genomfördes med hjälp av en enkätundersökning. En elektronisk enkät utformades genom online plattformen Netigate, ett enkätverktyg som används av SLU. Enkäten riktades till assistanshundsförare som var 18 år eller äldre och som hade en examinerad assistanshund eller en assistanshund under utbildning. Enkäten var anonym och fanns tillgänglig mellan 2024-03-29 – 2024-04-15.

3.1 Enkätens utformning och distribution

Första sidan av enkäten bestod av en samtyckesblankett för behandling av personuppgifter utformad av SLU. Blanketten innehöll information om personuppgiftsbehandling vid ett studentarbete på SLU och tydliggjorde vilka personuppgifter som skulle samlas in, vilket i detta fall var personens ålder och vad personen identifierade sig som. Blanketten innehöll också kontaktuppgifter till student och ansvarig handledare. Förarna behövde godkänna samtyckesblanketten för att kunna fortsätta svara på enkäten. Enkäten bestod av 26 frågor, varav 7 av dessa var obligatoriska att svara på för att kunna fortsätta besvara enkäten. Frågorna delades upp i tre kategorier; frågor om föraren, frågor om hunden och frågor om förarens upplevelse av hundens välfärd. Majoriteten av frågorna till de två förstnämnda kategorierna hade slutna svarsalternativ, där förarna fick välja ett av flera befintliga svar. Det fanns både ”ja/nej” frågor och frågor med fler än två svarsalternativ. Några av dessa frågor hade en öppen följdfråga där förarna hade möjlighet att formulera svaret fritt. Frågorna till den sistnämnda kategorin var utformade som en likertskala med olika påståenden där förarna, på en skala 1 (Instämmer inte alls) - 5 (Instämmer helt), fick välja vilket alternativt som stämde överens med deras upplevelse.

Distribueringen av enkäten skedde via en länk som delades i Facebookgrupperna ”Assistanshundar i Sverige”, ”Assistanshundsgruppen” och ”Pudel som assistanshund”, med respektive medlemsantal var 898, 173 och 122. Svenska brukshundklubben, en organisation som är ansvariga för examinering av assistanshundar, gjorde ett utskick av enkäten till alla förare anslutna till

organisationen. Länken till enkäten delades även till privatpersoner via sociala medieplattformen Instagram.

3.2 Bearbetning av data

Insamlad data sammanställdes av verktyget Netigate och fördes sedan över i Microsoft Office Excel för att bearbetas. Här gjordes en slutgiltig bedömning över frågorna och svarens relevans i förhållande till frågeställningarna. Frågor som inte ansågs besvara frågeställningen eller som visade sig ha tolkats på olika sätt av förarna valdes bort. Data sammanställdes sedan i form av tabeller och diagram. Fritextsvaren granskades, genom att noggrant läsa innehållet flera gånger, för att få en helhetssyn. Till en av frågorna sorterades fritextsvaren in i tre olika kategorier, med tillhörande underkategorier, för att möjliggöra en överskådlig presentation av innehållet.

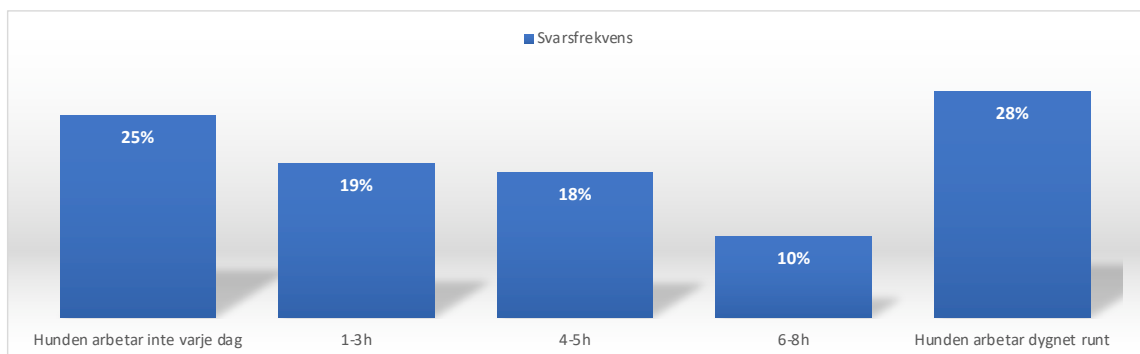
4. Resultat

4.1 Inkomna enkätsvar

Enkäten resulterade i totalt 73 svar, varav 58 slutförda, där respondenten genomfört hela enkäten. Svarefrekvensen på respektive fråga varierade, vilket innebär att förarna kan ha missat eller hoppat över vissa frågor. Då interna bortfall inte ansågs påverka resultatet presenteras varje resultat nedan med motsvarande antal respondenter. Den första frågan som ställdes var vilken typ av assistanshund föraren har och frågan fick totalt 70 svar (n=70). De olika typer av assistanshundar som förarna hade var: Psykiskhälsa hund (60%), Servicehund (31%), Alarmerande servicehund (25%), Ledarhund (4%), Signalthund (1%). Hundarnas ålder varierade mellan 18 månader och 9 år (n=71).

4.2 Hur länge arbetar hunden per dag?

Frågan som handlade om hur länge hunden arbetar per dag gav totalt 65 svar (n=65). Det gällde hundens arbete både med och utan tjänstetäcke.

Figur 1. Svarefrekvensen (n=65) på frågan gällande hur länge hunden arbetar per dag, angiven i procent.

4.3 Aktiviteter utöver arbetet

Frågan där förarna fick uppge om de gjorde några andra aktiviteter med hunden utöver arbetet fick sammanlagt 65 svar. Här svarade 97% av förarna att de gjorde andra aktiviteter med hunden, medan 3% svarade att de inte gjorde några andra aktiviteter med sin hund.

Frågan hade också en tillhörande öppen fråga där förarna hade möjligheten att skriva vilka andra aktiviteter de gjorde med sin hund. Denna fråga besvarades av 63 förare. Granskningen av fritextsvaren genererade tre olika kategorier, i vilka förarnas svar sorterades in (Tab. 1). Olika former av träning var en aktivitet som majoriteten (83%) av förarna ägnade tid åt. Nästkommande var promenader, som förekom i 62% av svaren, och slutligen lek som 37% av förarna angav vara en aktivitet som hunden fick göra utanför sitt arbete.

Tabell 1. Kategorier och underkategorier vilket förarnas fritextsvar delades in i.

Kategori	Underkategori
Lek	Kasta boll, leka med hundkompisar, dragkamp
Promenad	Promenera, cykla, springa
Träning	Hundsport, trickträning

4.4 När är det lämpligt att pensionera hunden?

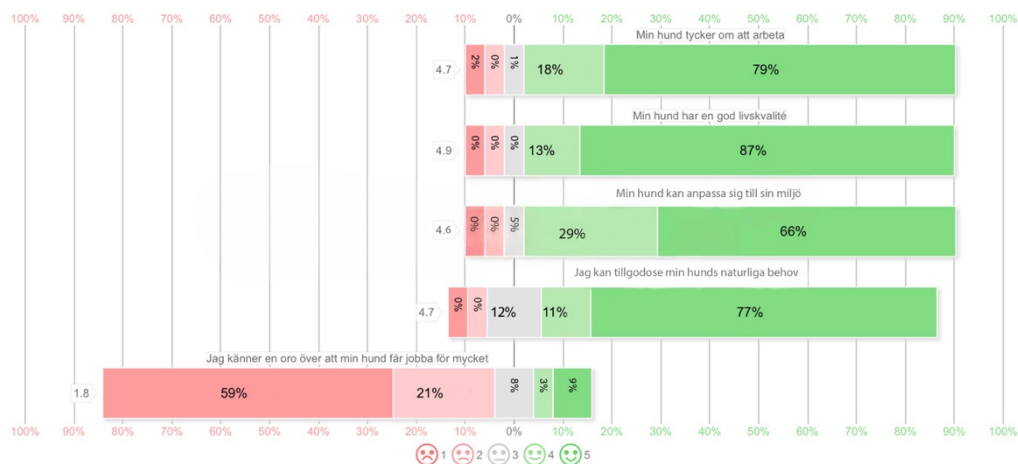
I allmänhet var förarna (n=63) mycket måna om att inte låta hunden arbeta för länge. Majoriteten av förarna lyfte både den psykiska och fysiska aspekten när det kommer till att bedöma om en hund fortfarande är lämplig att vara i tjänst. De ansåg att en hund bör pensioneras när den visar tecken på att inte tycka om arbetet längre och förarna framhävde hur viktigt det är att hunden tycker att arbetet är roligt. Vidare påpekade även flera förare att hundens fysiska hälsotillstånd är lika viktigt. De förklarade att en hund inte ska arbeta längre när den till exempel uppvisar ålderstecken eller sjukdomar som hindrar den från att utföra sitt arbete. Vissa förare angav åldrar, mellan 8–12 år, som lämpliga att pensionera hunden vid. Däremot menade många förare att det är svårt att ange en specifik ålder eftersom det skiljer sig så mycket mellan olika individer och raser.

Citat 1 och 2 är exempel på hur förarna uttryckte sig angående när det är lämpligt att pensionera hunden från arbete.

Citat 1: ”Om hunden skulle uppvisa tex ålderstecken tex stelhet eller hör sämre osv. Eller om den skulle få någon obotlig sjukdom. Därför viktigt med årlig hälsokontroll. Eller om hunden uppvisar tecken på att tycka arbetet är jobbigt eller tråkigt.”

Citat 2: ”Beror på individen. Vissa bör sluta vid tex 10 år medan andra kan jobba längre. Beror på individ, ras och om hunden har lust. Lyhördhet inför hundens ork och vilja. Vi bägge ska ha livskvalitet. Om hunden inte förmår oavsett ålder så ska den inte jobba.”

4.5 Förarnas upplevelse kring hundarnas välfärd

Figur 2. Figuren visar förarnas upplevelse av fem påståenden genom en likertskala. Andelen (n=61) presenteras i procent på en likertskala 1–5 (1 = Instämmer inte alls, 5 = Instämmer helt).

Till påståendet ”Min hund tycker om att arbeta”, fanns det en tillhörande öppenfråga där förarna hade möjlighet att beskriva hur de ser att hunden tycker om/inte tycker om att arbeta. Alla förare som besvarade denna fråga upplevde att deras hund tycker om att arbeta. Vanligt förekommande ord som förarna angav för att beskriva deras hund vid arbete var ”glad”, ”energisk” och ”engagerad”. En stor del använde också svansviftande som en indikator på att hunden tycker om sitt arbete. Flera av förarna lyfte att hunden frivilligt tar på sig täcket och beskrev att hunden alltid ges en möjlighet att välja om de vill arbeta eller inte.

Citat 3–5 är exempel på hur förarna kunde se att deras hund tycker om att arbeta.

Citat 3: *”Hon gör det frivilligt även när hon inte har sitt täcke på sig.”*

Citat 4: *”Hon blir väldigt glad, viftar på svansen och kommer springandes bara jag tar fram tjänstetäcket. När hon får göra sina specialmoment så står hon och viftar på svansen.”*

Citat 5: *”Min hund blir förväntansfull, glad och engagerad när hon får sitt tjänstetäcke på sig. Hon har fullt fokus och engagemang i det hon gör, utan att jag behöver locka eller avleda henne från olika störningar.”*

Det fanns ytterligare en öppen fråga tillhörande påståendet ”Jag kan tillgodose min hunds naturliga behov”. Här kunde förarna beskriva hur de kan/inte kan tillgodose hundens naturliga behov. Majoriteten som svarade på denna fråga ansåg att de kunde tillgodose hundens naturliga behov, däremot fanns det också svar från förare som upplevde att de inte kan tillgodose dessa behov. Citat 6–9 är exempel på hur förarna ansåg att de kan tillgodose hundens naturliga behov.

Citat 6: *”Motion, mental stimulans, väl vald och balanserad kost, pälsvård, massage, ergonomisk sovplats och gott om tid för sömn, besök hos veterinär om han visar tecken på skada eller sjukdom.”*

Citat 7: *”Genom att aktivera honom mentalt och fysiskt varje dag”*

Citat 8: *”Min hunds behov kommer före mina egna”*

Citat 9: *”Genom att bara vara hund och låta honom i egen takt upptäcka och interagera med saker i sin omgivning”*

Citat 10 är ett exempel på en förare som ansåg att sig inte kunna tillgodose hundens naturliga behov.

Citat 10: *”Jag är för sjuk för att kunna låta honom gå så långa promenader som jag skulle vilja. Tror han skulle älska att prova agility, men jag klarar inte ansträngningen.”*

5. Diskussion

5.1 Metod och interna bortfall

Resultaten i arbetet baseras huvudsakligen på förarens upplevelse och perspektiv gällande hundens välmående och välfärd. Det här kan påverka resultatets reliabilitet eftersom det är svårt eller omöjligt att kontrollera svarens sanningsenlighet, något som anses vara en nackdel med datainsamling via enkäter (Chang och Vowles, 2013). Trots att enkäten var anonym och frågorna utformades för att vara helt neutrala, kan arbetets ämne vara känsligt för förarna. Enligt Tourangeau och Yan (2007) har enkäter, som berör känsliga ämnen, visat sig i större utsträckning framkalla felrapportering. Det innebär att respondenter tenderar att glamourisera sina svar för att undvika förlägenhet och/eller upprätthålla en idealbild av vad som förväntas och är norm i samhället. Däremot är enkäter i andra bemärkelser en effektiv metod som bland annat möjliggör en bred datainsamling under kort tid (Chang och Vowles, 2013). Användning av enkäter utesluter också eventuell partiskhet gentemot intervjuaren (Chang och Vowles, 2013). Enkäten hade också ett internt bortfall på majoriteten av frågorna, där störst bortfall kunde ses vid de öppna frågorna. Enligt Ejlertsson (1996) är det vanligt med bortfall vid öppna frågor, men att svaren ändå kan bidra med viktig, kompletterande information till de slutna frågorna. Av den anledningen ansågs de inkomna svaren på de öppna frågorna, trots det internt bortfallet, vara relevanta för arbetet.

5.2 Välfärden hos assistanshundar i Sverige

5.2.1 Återhämtning

Frågan gällande hur mycket hunden arbetar per dag fick blandade svar. Flest förare valde svarsalternativet "*hunden arbetar dygnet runt*", samtidigt som det näst vanligast svaret som förarna angav var "*hunden arbetar inte varje dag*". Lidfors *et al.* (2021) rekommenderar i sin rapport, om välfärden hos sociala tjänstehundar, att en hund helst inte bör arbeta mer än två timmar per dag, samt

maximalt två till tre gånger i veckan. Denna rekommendation grundar sig i att hunden behöver ges möjlighet till återhämtning för att undvika förhöjda stressnivåer. Tillräckligt med sömn och vila är också förknippat med ökad inlärning, förbättrad immunfunktion, optimal prestation och återhämtning (Mondino *et al.*, 2021; Kis *et al.*, 2017). Av den anledningen är det väsentligt att tjänstehundar ges tillräckligt med sömn och vila, däremot vad som anses tillräckligt är individuellt och beror bland annat på hundens arbetsuppgifter och dess intensitet (Fine *et al.*, 2019). Majoriteten av förarna angav att deras hundar arbetar mer än den ovanangivna rekommendationen, vilket kan indikera på för lite vilotid och därmed brister i välfärden hos hundarna. Å andra sidan skiljer sig arbetsuppgifterna för en social tjänstehund mot en assistanshund. En assistanshund som exempelvis arbetar som epilepsihund kommer att alarmera sin förare om ett anfall dygnet runt, oavsett om den bär ett tjänstetäcke eller inte (SoS - Svenska service- och signalhundsförbundet, 2024). På så sätt är den typen av assistanshund alltid i arbete trots att den inte alltid aktivt arbetar. Hundens arbete skulle därför kunna anses som lågintensivt och därmed inte lika påfrestande, vilket kan tyda på att det inte nödvändigtvis behöver påverka hundens återhämtning negativt. Däremot är det här ett område som behöver mer forskning för att undersöka hur hundarna påverkas av dessa typer av arbetsuppgifter.

5.2.2 Fysisk aktivering och mental stimulans

De flesta förarna i enkätstudien angav att de utför andra aktiviteter med sin hund utanför hundens arbetstid. Dessa aktiviteter kunde bland annat innefatta trickträning, träning av hundsporter, promenader och lek med andra hundar. Enligt Mellor *et al.* (2020) är fysisk hälsa en viktig djurvälståndindikator. Ett omtalat ämne angående hundens fysiska hälsa är övervikt och det har visat sig att hundar som är aktiva inom en hundsport löper mindre risk till övervikt än hundar som endast hålls för sällskap (Kluess *et al.*, 2021). Författaren nämner att både regelbundna promenader och utövandet av hundsporter bidrar till att öka den fysiska hälsan hos hundar. Majoriteten av förarna angav att de ägnade tid åt promenader och hundsporter vilket kan vara ett tecken på att hundarna är i god fysisk form och får utlopp för sitt rörelsebehov.

Motion bidrar inte bara till fysisk aktivering utan även till mental stimulans, något som författaren också nämner är grundläggande för att uppnå en god djurvälstånd. Forskning visar att mental stimulans är känslomässigt givande för djur, eftersom de visar en stark motivation att söka nya stimuli och undviker miljöer som saknar stimulans (Wemelsfelder, 1990). Till exempel finns det studier som visar att många djur föredrar att jobba för sin mat i stället för att ha fri tillgång (Wemelsfelder, 1984). Bristande möjlighet till mental stimulans ger å andra sidan upphov till obehagliga känslotillstånd som tristess (Wemelsfelder, 1984;

Wemelsfelder, 1990), vilket anses vara en form av stress (Matthews, 2000). Allvarliga fall av tristess kan orsaka mer lidande än vid fysisk smärta (Wolfle, 1987) och kan leda till en markant försämring av det psykiska välmående (Wemelsfelder, 1984). Lek har påvisats vara en mentalt stimulerande aktivitet för hundar (Hunt *et al.*, 2022) och ett flertal förare angav lek, både med andra hundar och sin förare, som aktivitet. Olika former av lek kan resultera i en högre grad av avslappning hos hundar mellan aktiviteter, samt en minskning av stressrelaterade beteenden (Hunt *et al.*, 2022).

Till följd av ovannämnda anledningar kan de sammanställda enkätensvaren gällande aktiviteter utanför arbete tyda på att hundarna får goda möjligheter till både fysisk aktivering och mental stimulans, vilket i sin tur kan indikera på en god djurvälstånd.

5.2.3 Pensionering

Enligt Ng och Fine (2019) är det viktigt att ha hela hundens livscykel i åtanke vid bedömning av hundens välfärd, särskilt hos tjänstehundar. Det innebär i detta fall att även livet efter arbete bör tas i hänsyn. Enkätensvaren visade att förarna var måna om att pensionera sin hund innan arbetet blir för påfrestande. Med det menas att förarna var eniga om att inte låta hunden fortsätta jobba vid tecken på fysiska eller psykiska besvär som påverkar utförandet av hundens arbete. Flera förare ansåg att en lämplig ålder att pensionera hunden vid var mellan 8-12 år. Detta är i enlighet med Caron- Lorimer *et al.* (2016) tankar om en rimlig pensionsålder för tjänstehundar. Däremot påpekar Ng och Fine (2019) svårigheterna med att fastslå specifika åldrar för att pensionera tjänstehundar, något som flera förare också lyfte i sina svar. Anledningen till det är att det finns så pass stora individuella och rasbundna skillnader, som ger hundarna olika förutsättningar och förväntat levnadstid (Ng och Fine, 2019). Hundens arbetsuppgifter och dess intensitet kan också vara en påverkande faktor i hur länge en hund kan arbeta (Ng och Fine, 2019).

Samtidigt som det är viktigt att se till att hunden får leva ett liv utan den belastning som ett arbete kan innebära, så är det viktigt att se till varje enskild individs behov. Ng och Fine (2019) menar att arbete kan vara stimulerande för en äldre hund och att vissa individer skulle må bättre av att fortsätta jobba längre än andra. Jag tror att vi människor ser på pension som en belöning efter arbete, men detta tankesätt kan inte alltid appliceras på hundar. I många fall är arbetet självbelönande för hundar, vilket också är något som man strävar efter när man väljer ut individer som ska vara lämpade för arbetet (Winkle *et al.*, 2020). Återigen så är detta något som skiljer sig mellan individer och ett stort ansvar

ligger på förarna att kunna avgöra när det är lämpligast att pensionera hunden från arbete.

Även om det är svårt att fastställa några specifika kriterier för när en hund bör gå i pension, kan vi utifrån enkätsvaren konstatera att förarna är mycket måna om att inte låta sina hundar jobba för länge och att hundens hälsa alltid kommer före arbetet.

5.3 Diskussion kring hundars välfärd, etiska aspekter och hållbarhet i samhället.

”Min hund tycker om att arbeta”

Enkätsvaren gällande förarnas bedömning om hundens inställning till arbete indikerar på att hundarna tycker om att arbeta. Dessa resultat är i likhet med fynden i en studie av Craigon *et al.* (2017) där man tittade på hur förarna upplevde olika beteenden hos sina ledarhundar. Ovanstående studie nämnde att många förare angav att deras hund tyckte om att arbeta, med motivering att hundarna väntade på att få arbeta och var mycket engagerade vid arbete. Hög arbetslust och engagemang var motiveringar som ett flertal förare angav i sina enkätsvar. Däremot var den mest förekommande indikatorn, som visade att hunden tycker om att arbeta, svansviftning. Att vifta på svansen är ett beteende som visar sig fylla flera funktioner och som förekommer i hund-hund, hund-människa och hund-objekt interaktioner (Leonetti *et al.*, 2024; Pedretti *et al.*, 2022; Flint *et al.*, 2018; Van der Borg *et al.*, 2015;). Svansviftande hos hundar har bland annat förknippats med positiva förväntningar och känslotillstånd (Pedretti *et al.*, 2022; Travain *et al.*, 2016) och har setts vara frånvarande vid rädsla och stress (Flint *et al.*, 2018; Beerda *et al.*, 1998). Det här stödjer förarnas bedömning om att svansviftandet indikerar att deras hundar tycker om att arbeta. Däremot hävdar Leonetti *et al.* (2024) att det fortfarande finns en hel del brister i teorin bakom svansviftning. Författaren menar att tidigare studier visar på ojämna resultat och att fler studier behövs för att få en bredare förståelse över beteendets funktion och evolutionära koppling.

”Min hund har en god livskvalité”

Till ovanstående påstående angav majoriteten av förarna ett svar på den övre halvan av likertskalan, vilket visar att förarna anser att deras hund har en god livskvalité. Som tidigare nämnt kan en god djurvälfärd indikera på en god livskvalité (Green och Mellor, 2011).

Även om det inte går att säga med säkerhet, eftersom det är troligt att förarna har lite olika syn på vad en god livskvalité är, så kan vi utifrån resultaten anta att

hundarna upprätthåller en god livskvalité som därmed indikerar på en god djurvälstånd.

”Min hund kan anpassa sig till sin miljö”

Ytterligare en parameter som kännetecknar en god djurvälstånd är förmågan att anpassa sig till sin miljö (Broom, 1991). Av den anledningen fick förarna svara på huruvida de upplevde att deras hund kunde anpassa sig till sin miljö. Överlag går det att tolka enkätsvaren som att hundarna har en bra förmåga att anpassa sig till sin miljö. Det här är en viktig egenskap för en assistanshund och en förutsättning för att hunden ska klara av sitt arbete (Cobb *et al.*, 2021). En assistanshund får vistas på många offentliga platser där vanligtvis inte andra sällskapsdjur får befinna sig och exponeras således för en mängd olika situationer (Elliott och Hogle, 2013). Oförutsägbarheten som kommer med att ständigt vistas i olika miljöer kan vara väldigt påfrestande för en hund och leda till förhöjda stressnivåer (Rooney *et al.*, 2016). Av den orsaken kan detta ha en negativ påverkan på hundens välfärd, särskilt om det är något de utsätts för dagligen. Därav är det viktigt för assistanshundar att känna sig trygga i olika typer av miljöer, för att kunna hantera de påfrestningarna som arbetet medför.

”Jag kan tillgodose min hunds naturliga behov”

Möjligheten att utföra naturliga beteendebestånd anses idag vara ett av de grundläggande kriterierna för att uppnå en god djurvälstånd (Rollin, 1995) och ingår bland annat i världshälsoorganisationen för djurhälsans riktlinjer *”The Five Freedoms”*. Utifrån enkätsvaren, om hur förarna kan tillgodose dessa, kan vi dra slutsatsen att majoriteten av hundarna får sina naturliga behov tillgodosedda. Detta motiverades genom att ange hur hundarna får fysisk och mental aktivering, en balanserad kost, bekväma sovplatser, tid för återhämtning och anpassad vård efter behov. Dessa motiveringar stöds av de riktlinjer som står skrivna i jordbruksverkets föreskrifter (L102) om vilka naturliga beteenden hos hund som bör uppfyllas. Ett flertal förare använde sig även av uttrycket *”bara vara hund”* och kompletterade med att nämna hur hunden, när den inte arbetar, får interagera fritt med sin omgivning. Att upptäcka sin omgivning på egen vilja kan utöka djurets beteenderepertoar, vilket kan anses som en positiv välfärdsindikator (Miller *et al.*, 2020; Špinko, 2019). Miller *et al.* (2016) menar att en bred beteenderepertoar kan indikera att vi uppfyller djurets beteendemässiga behov. På likande sätt kan en begränsad beteenderepertoar med stor sannolikhet innebära en ökad risk för stereotypa beteenden eller blir apatisk, vilket båda är tecken på en försämrad välfärd (Mason och Latham, 2004). Däremot var det några förare som inte ansåg sig kunna uppfylla hundens naturliga behov, i alla fall inte i den utsträckning som de hade velat. Förarna lyfte att deras funktionsnedsättning försvårade deltagandet och utförandet av olika aktiviteter, samt hindrade de från

att gå längre promenader.

Ovanstående dilemma leder in på en viktig etisk aspekt gällande användandet av assistanshundar, nämligen vems behov som ska prioriteras – människans eller hundens? Huruvida det är etiskt försvarbart att låta hundar och djur överlag arbeta för oss människor, är ett omdebatterat ämne. Det finns vissa som anser att all form av "djurarbete" är oetiskt och borde avskaffas (Donaldson och Kymlicka, 2011). Detta synsätt motiveras genom att argumentera att djuren är offer för exploatering och används endast för att tillfredsställa människans behov (Donaldson och Kymlicka, 2011). Samtidigt visar enkätsvaren och tidigare studier att hundar, enligt sina förare, tycker om sitt arbete. Donaldson och Kymlicka (2011) menar däremot att dessa uttryck bara är försök till att rättfärdiga mänsklig användning och exploatering av djur. Cochrane (2019) utmanar ovanstående synsätt genom att undersöka om arbete kan vara bra för djur och, i så fall, under vilka förhållanden. Författarens slutsats var att det finns arbete som är bra för djur, men att det finns tre grundsatser att förhålla sig till: 1) att arbetet ska ge glädje och tillfredsställelse, 2) att arbetet ska innehålla möjligheter för djuren att använda och utveckla sina kognitiva färdigheter och 3) att djuren ingår i ett arbete där de betraktas som värdefulla arbetarskollegor och visas samma respekt som övriga arbetare inom området.

Inom sociala tjänstehundsverksamheten har man valt att bemöta den etiska synpunkten genom att förespråka att hunden själv ska få välja om den vill arbeta (Lidfors *et al.*, 2021). Lidfors *et al.* (2021) lyfter vikten av att hunden får känna kontroll över situationen och att detta kan åstadkommas genom att ge hunden möjligheten att välja huruvida den vill delta eller inte. Med hjälp av frågor som "Är du redo?", "Kan vi?" eller "Är du klar?", kan vi lära hunden att den har ett val och därmed se till att hunden endast arbetar på egen vilja (Lidfors *et al.*, 2021). Att ge hunden valmöjligheter lyftes i flera av enkätsvaren, där förarna berättade att deras hund ges möjligheten att välja om de vill arbeta eller inte. Till skillnad från sociala tjänstehundarnas arbetsuppgifter, finns det däremot förare som förlitar sig på sin assistanshund dygnet runt, vilket kunde konstateras utifrån enkätsvaren. Det här tyder på att det finns fall där denna valmöjlighet inte kan appliceras på samma sätt.

"Jag känner en oro över att min hund jobbar för mycket"

Slutligen fick förarna svara på om de kände en oro över mängden arbete som hunden fick utföra. En övervägande del svarade att de inte känner någon oro över att deras hund får arbeta för mycket, däremot angav ett flertal förare att oron finns. Dessa svar skulle kunna indikera att vissa assistanshundar får arbeta för mycket, särskilt i hänseende till de tidigare nämnda rekommendationerna från Lidfors *et al.* (2021). Samtidigt anser jag att resultaten även kan tolkas som att förarna är

måna om sina hundar och den arbetsmängden de får utföra. Att förarna känner en oro kan innebära att de är medvetna om belastningen som arbetet medför, vilket jag finner kan öka sannolikheten att se till att hunden inte får arbeta mer än den klarar av.

Assistanshundar betraktas som ett hjälpmedel som bidrar till att öka förarnas självständighet och spelar därför en väsentlig roll i deras liv (Singleton, 2023; Blanchet *et al.*, 2013; Crowe *et al.*, 2014; Fairman och Huebner, 2001). Av den orsaken är det, ur ett hållbarhetsperspektiv, viktigt att hundarna upprätthåller en god livskvalité och behandlas väl så att de kan utföra sitt arbete med god kvalité (Cobb, 2021). I en studie av Singleton (2023) undersökte man fördelarna med att ha en assistanshund. En assistanshund visade sig öka förarnas fysiska aktivitet och bidrog till ett förbättrat psykosocialt välbefinnande. Förarna upplevde också att det blev lättare att vistas i offentliga sammanhang, vilket i sin tur ledde till ökade sociala interaktioner. Flera av förarna angav även ett minskat intag av mediciner och antal timmar med personlig assistent tack vare sin assistanshund. Enligt en rapport från Socialstyrelsen (2014) kunde man se att förare med assistanshund ökar sin QALY, ett mått på antal levnadsår med kvalité, vilket angavs vara positivt ur ett hälsoekonomiskt perspektiv.

Assistanshundar har inte bara positiva effekter på sin förare utan även för samhället (Lundqvist, 2020; Socialstyrelsen, 2014). Socialstyrelsen (2014) påvisade hur assistanshundar, under en tioårsperiod, är kostnadseffektiva för kommunen, landstinget och staten genom att föraren behöver mindre stöd i form av olika bidrag och vårdkostnader. På så sätt sparar assistanshundar resurser hos ovannämnda aktörer och ger långsiktiga samhällsvinster (Lundqvist, 2020; Socialstyrelsen, 2014).

Slutsats

Avslutningsvis tyder denna studie på att assistanshundarna i Sverige upprätthåller en god djurvälstånd enligt tidigare presenterade riktlinjer. Överlag erbjuds hundarna en hög grad av fysisk och mental aktivering utanför hundens arbetstid och förarna belyser att hundarnas mående är högt prioriterat. Svansviftning och uttryck som "glad" och "engagerad" är vanligt förekommande indikatorer hos förarna vid bedömning av hundarnas välfärd vid arbete. Förarna anses även vara väldigt måna om att låta hunden gå i pension innan arbetet blir för påfrestande. Däremot finns det indikationer på brister gällande hundarnas återhämtningsmöjligheter, där en del hundar angavs arbeta långa pass och förarna visade tendenser till att känna en oro över att hunden arbetar för mycket.

Referenser

- Allen, K., Shykoff, B. E., & Izzo Jr, J. L. (2001). Pet ownership, but not ACE inhibitor therapy, blunts home blood pressure responses to mental stress. *Hypertension*, 38(4), 815-820.
- Beerda, B., Schilder, M. B., Van Hooff, J. A., De Vries, H. W., & Mol, J. A. (1998). Behavioural, saliva cortisol and heart rate responses to different types of stimuli in dogs. *Applied animal behaviour science*, 58(3-4), 365-381.
- Blanchet, M., Gagnon, D. H., Vincent, C., Boucher, P., Routhier, F., & Martin-Lemoyne, V. (2013). Effects of a mobility assistance dog on the performance of functional mobility tests among ambulatory individuals with physical impairments and functional disabilities. *Assistive technology*, 25(4), 247-252.
- Boissy, A., Manteuffel, G., Jensen, M.B., Moe, R.O., Spruijt, B., Keeling, L.J., Winckler, C., Forkman, B., Dimitrov, I., Langbein, J., Bakken, M., Veissier, I. & Aubert, A. (2007). Assessment of positive emotions in animals to improve their welfare. *Physiology & Behavior*. 92(3), 375- 397
- Broom, D. M. (1991). Animal welfare: concepts and measurement. *Journal of animal science*, 69(10), 4167-4175.
- Carpenter, M., & Tomasello, M. (1995). Joint attention and imitative learning in children, chimpanzees, and enculturated chimpanzees. *Social Development*, 4(3), 217-237.
- Chang, T. Z. D., & Vowles, N. (2013). Strategies for improving data reliability for online surveys: A case study. *International Journal of Electronic Commerce Studies*, 4(1), 121-130.
- Charnetski, C. J., Riggers, S., & Brennan, F. X. (2004). Effect of petting a dog on immune system function. *Psychological reports*, 95(3), 1087-1091.
- Cobb, M. L., Otto, C. M., & Fine, A. H. (2021). The animal welfare science of working dogs: current perspectives on recent advances and future directions. *Frontiers in veterinary science*, 8, 666898.
- Cochrane, A. (2019). Good work for animals. *Animal labour: a new frontier of interspecies justice*, 48-64.

- Craigon, P. J., Hobson-West, P., England, G. C., Whelan, C., Lethbridge, E., & Asher, L. (2017). "She's a dog at the end of the day": Guide dog owners' perspectives on the behaviour of their guide dog. *PloS one*, *12*(4), e0176018.
- Crowe, T. K., Perea-Burns, S., Sedillo, J. S., Hendrix, I. C., Winkle, M., & Deitz, J. (2014). Effects of partnerships between people with mobility challenges and service dogs. *The American Journal of Occupational Therapy*, *68*(2), 194-202.
- Curl, A. L., Bibbo, J., & Johnson, R. A. (2017). Dog walking, the human–animal bond and older adults' physical health. *The Gerontologist*, *57*(5), 930-939.
- Donaldson, S., & Kymlicka, W. (2011). *Zoopolis: A political theory of animal rights*. Oxford University Press, USA.
- Duncan, I. J. (1993). Welfare is to do with what animals feel. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, *6*(2), 8-14.
- Elliott, D., & Hogle, P. S. (2013). Access rights and access wrongs: Ethical issues and ethical solutions for service dog use. *International Journal of Applied Philosophy*, *27*(1), 1-14.
- Fairman, S. K., & Huebner, R. A. (2001). Service dogs: A compensatory resource to improve function. *Occupational Therapy in Health Care*, *13*(2), 41-52.
- Fine, A. H., Beck, A. M., & Ng, Z. (2019). The state of animal-assisted interventions: Addressing the contemporary issues that will shape the future. *International journal of environmental research and public health*, *16*(20), 3997.
- Flint, H. E., Coe, J. B., Serpell, J. A., Pearl, D. L., & Niel, L. (2018). Identification of fear behaviors shown by puppies in response to nonsocial stimuli. *Journal of veterinary behavior*, *28*, 17-24.
- Galibert, F., Quignon, P., Hitte, C., & André, C. (2011). Toward understanding dog evolutionary and domestication history. *Comptes Rendus. Biologies*, *334*(3), 190-196.
- Green, T. C., & Mellor, D. J. (2011). Extending ideas about animal welfare assessment to include 'quality of life' and related concepts. *New Zealand veterinary journal*, *59*(6), 263-271.
- Hare, B., Brown, M., Williamson, C., & Tomasello, M. (2002). The domestication of social cognition in dogs. *Science*, *298*(5598), 1634-1636.
- Hernández, A. (2020). Tropical paradise: Is it for cows? Animal welfare of cattle raised under tropical conditions. Doctoral thesis, Swedish University of Agricultural Sciences, Sweden.

- Hewson, C. J. (2003). What is animal welfare? Common definitions and their practical consequences. *The Canadian veterinary journal*, 44(6), 496.
- Horard-Herbin, M. P., Tresset, A., & Vigne, J. D. (2014). Domestication and uses of the dog in western Europe from the Paleolithic to the Iron Age. *Animal Frontiers*, 4(3), 23-31.
- Hui Gan, G. Z., Hill, A. M., Yeung, P., Keesing, S., & Netto, J. A. (2020). Pet ownership and its influence on mental health in older adults. *Aging & mental health*, 24(10), 1605-1612.
- Hunt, R. L., Whiteside, H., & Prankel, S. (2022). Effects of environmental enrichment on dog behaviour: Pilot study. *Animals*, 12(2), 141.
- Keeling, L.J. (2005). Happy and healthy: Animal welfare as an integral part of sustainable agriculture. *Ambio*. 34(4-5), 316-319
- Kis, A., Szakadát, S., Gácsi, M., Kovács, E., Simor, P., Török, C., ... & Topál, J. (2017). The interrelated effect of sleep and learning in dogs (*Canis familiaris*); an EEG and behavioural study. *Scientific reports*, 7(1), 41873.
- Kluess, H. A., Jones, R. L., & Lee-Fowler, T. (2021). Perceptions of body condition, diet and exercise by sports dog owners and pet dog owners. *Animals*, 11(6), 1752.
- Leonetti, S., Cimarelli, G., Hersh, T. A., & Ravignani, A. (2024). Why do dogs wag their tails? *Biology Letters*, 20(1), 20230407.
- Lidfors, L., Åsbjer, E., Lindsjö, J., & Karlberg, S. (2021). Sociala tjänstehundar-användning, lagstiftning och djurvälstånd i mötet mellan hund och människa. *SLU Framtidens djur, natur och hälsas rapportserie*, (2021: 9).
- Lundmark, F., Berg, C., Wahlberg, B., & Röcklinsberg, H. (2015). 'One animal is no animal'—consequences of measuring animal welfare at herd level. *Know your food: Food ethics and innovation*, 254-271. Wageningen Academic Publishers.
- Lundqvist, M. (2020). Health Technology Assessment of Assistance Dogs and Dog-Assisted Interventions. Doctoral thesis, Linköping University, Sweden.
- Matthews, G. (2000). Stress and emotion: Physiology, cognition and health. *Psychology for psychiatrists*, 143–174
- Mason, G. J., & Latham, N. (2004). Can't stop, won't stop: is stereotypy a reliable animal welfare indicator? *Animal Welfare*, 13, 57-69
- Meints, K., Brelsford, V. L., Dimolareva, M., Maréchal, L., Pennington, K., Rowan, E., & Gee, N. R. (2022). Can dogs reduce stress levels in school children? effects of dog-assisted interventions on salivary cortisol in children with and

without special educational needs using randomized controlled trials. *PloS one*, 17(6)

Mellor, D. J., Beausoleil, N. J., Littlewood, K. E., McLean, A. N., McGreevy, P. D., Jones, B., & Wilkins, C. (2020). The 2020 five domains model: Including human–animal interactions in assessments of animal welfare. *Animals*, 10(10), 1870.

Mellor, D. J. (2016). Updating animal welfare thinking: Moving beyond the “Five Freedoms” towards “a Life Worth Living”. *Animals*, 6(3), 21.

Miklósi, Ádám, 2012, Dog behaviour, Evolution and Cognition (2:a uppl.). Oxford University Press.

Miller, L. J., Pisacane, C. B., & Vicino, G. A. (2016). Relationship between behavioural diversity and faecal glucocorticoid metabolites: A case study with cheetahs (*Acinonyx jubatus*). *Animal Welfare*, 25(3), 325-329.

Miller, L. J., Vicino, G. A., Sheftel, J., & Lauderdale, L. K. (2020). Behavioral diversity as a potential indicator of positive animal welfare. *Animals*, 10(7), 1211.

Mondino, A., Delucchi, L., Moeser, A., Cerda-Gonzalez, S., & Vanini, G. (2021). Sleep disorders in dogs: A pathophysiological and clinical review. *Topics in Companion Animal Medicine*, 43, 100516.

Ng, Z., & Fine, A. (2019). Paving the path toward retirement for assistance animals: Transitioning lives. *Frontiers in Veterinary Science*, 6, 39.

Paxton, D. W. (2000). A case for a naturalistic perspective. *Anthrozoös*, 13(1), 5-8.

Pedretti, G., Canori, C., Marshall-Pescini, S., Palme, R., Pelosi, A., & Valsecchi, P. (2022). Audience effect on domestic dogs' behavioural displays and facial expressions. *Scientific Reports*, 12(1), 9747.

Range, F., & Virányi, Z. (2015). Tracking the evolutionary origins of dog-human cooperation: the “Canine Cooperation Hypothesis”. *Frontiers in psychology*, 5, 110912.

Rollin, B. E. (1995). Farm animal welfare: Social, bioethical, and research issues. Ames, Iowa State University Press.

Rooney, N. J., Clark, C. C., & Casey, R. A. (2016). Minimizing fear and anxiety in working dogs: A review. *Journal of Veterinary Behavior*, 16, 53-64.

Sablin, M., & Khlopachev, G. (2002). The earliest Ice Age dogs: evidence from Eliseevichi. *Current Anthropology*, 43(5), 795-799.

Singleton, J. K. (2023). Benefits of Being Teamed with a Service Dog for Individuals Living with Visible and Invisible Disabilities. In *Healthcare*, 11 (22), 2987

Socialstyrelsen. (2014). Utvärdering av försöksverksamhet med service- och signalhundar. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2014-12-30.pdf>
Hämtad: 2024-05-24

SoS - Svenska service- och signalhundsförbundet, 2024.
<https://www.soshund.se/epilepsihund/>
Hämtad: 2024-05-14

Špinka, M. (2019). Animal agency, animal awareness and animal welfare. *Animal welfare*, 28(1), 11-20.

Svenska brukshundklubben, 2023.
<https://brukshundklubben.se/tjanstehund/assistanshund/om-assistanshund/>,
Hämtad: 2024-04-18

Travain, T., Colombo, E. S., Grandi, L. C., Heinzl, E., Pelosi, A., Previde, E. P., & Valsecchi, P. (2016). How good is this food? A study on dogs' emotional responses to a potentially pleasant event using infrared thermography. *Physiology & Behavior*, 159, 80-87.

Tourangeau, R., & Yan, T. (2007). Sensitive questions in surveys. *Psychological bulletin*, 133(5), 859.

Udell, M. A., Dorey, N. R., & Wynne, C. D. (2010). What did domestication do to dogs? A new account of dogs' sensitivity to human actions. *Biological reviews*, 85(2), 327-345.

Van der Borg, J. A., Schilder, M. B., Vinke, C. M., & De Vries, H. (2015). Dominance in domestic dogs: a quantitative analysis of its behavioural measures. *PLoS One*, 10(8), e0133978.

Vilà, C., Savolainen, P., Maldonado, J. E., Amorim, I. R., Rice, J. E., Honeycutt, R. L., ... & Wayne, R. K. (1997). Multiple and ancient origins of the domestic dog. *Science*, 276(5319), 1687-1689.

Walther, S., Yamamoto, M., Thigpen, A. P., Garcia, A., Willits, N. H., & Hart, L. A. (2017). Assistance dogs: historic patterns and roles of dogs placed by ADI or IGDF accredited facilities and by non-accredited US facilities. *Frontiers in veterinary science*, 4, 1.

Wemelsfelder, F. (1984). Animal boredom: is a scientific study of the subjective experiences of animals possible? In *Advances in Animal Welfare Science*, 115-154

Wemelsfelder, F. (1990). Boredom and laboratory animal welfare. *The experimental animal in biomedical research*, 1, 243-272

Winkle, M., Johnson, A., & Mills, D. (2020). Dog welfare, well-being and behavior: considerations for selection, evaluation and suitability for animal-assisted therapy. *Animals*, 10(11), 2188.

Wojciechowska, J. I., & Hewson, C. J. (2005). Quality-of-life assessment in pet dogs. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 226(5), 722-728.

Wofle, T. L. (1987). Control of stress using non-drug approaches. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 191, 1219-1221

World Organisation for Animal Health (WOAH). <https://www.woah.org/en/what-we-do/animal-health-and-welfare/animal-welfare/>

Hämtad: 2024-04-22

Yodfat, Y., & Silvan, I. (1977). A prospective study of acute respiratory tract infections among children in a kibbutz: the role of secretory IgA and serum immunoglobulins. *Journal of Infectious Diseases*, 136(1), 26-30.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Idag används hundar inom många olika arbetsområden för att underlätta och effektivisera arbetet för oss människor. Det blir allt vanligare att använda hundar som hjälpmedel för personer med funktionshinder, även så kallad assistanshundar, där hunden spelar en väsentlig roll i deras liv. Däremot vet vi väldigt lite om hur dessa hundar mår och hur deras välfärd ser ut.

Begreppet djurvälstånd kan ha många definitioner, men handlar i stora drag om hur djuren mår, både fysiskt och mentalt. Man anser idag att en god djurvälstånd kan indikera en god livskvalité. Enligt flertal studier är det svårt att utse några specifika riktlinjer för att bedöma livskvalitén hos en hund eftersom det finns så många olika raser med varierande egenskaper och behov. Jordbruksverket nämner i sina föreskrifter ett krav på att kunna tillgodose hundens grundläggande behov, vilket bland annat innefattar att hunden får utlopp för sitt dagliga rörelsebehov och möjlighet till mental stimulans, samt tillräckligt med vila. Flera forskare är överens om att det är viktigt att arbetande hundar, oavsett tjänsteområde, fortfarande ges möjligheten att leva ett naturligt hundliv utanför arbetet. I ett optimalt scenario bör hundens arbetsuppgifter till och med förhöja hundens livskvalité. Syftet med den här studien var därför att ta reda på hur välfärden ser ut hos assistanshundarna i Sverige och även hur förarna upplever välfärden hos sina hundar.

Studien bestod av en enkät som delades via olika Facebook grupper och ett utskick av Svenska Brukshundklubben. Enkätundersökningen ämnade att få en större inblick i assistanshundarnas arbetsförhållanden och även hur deras förare upplever dessa. Resultaten kunde tyda på att assistanshundarna i Sverige upprätthåller en god djurvälstånd där hundarna får goda möjligheter till fysisk aktivering och mental stimulans utanför arbetet. Hundarnas mående var högt prioriterat och förarna var måna om att pensionera hunden innan arbetet blir för påfrestande. Det framkom däremot indikationer på brister gällande hundarnas återhämtningsmöjligheter där en del hundar angavs arbeta långa pass och förarna visade tendenser till att känna en oro över att hunden arbetar för mycket.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.